Test Booklet No.
प्रश्नपत्रिका क्र.

F

Signature of Invigilators
1. ....
2. ....

Seat No. ☐☐☐☐☐☐
(In figures as in Admit Card)

EDUCATION
Paper II

Seat No. (In words) ....
....

NOV - 70211

Answer Sheet No. ☐☐☐☐☐

Time Allowed : 75 Minutes] **[Maximum Marks : 100**

Number of Pages in this Booklet : **24**

Instructions for the Candidates

1. Write your Seat Number in the space provided on the top of this page. Write your Answer Sheet No. in the space provided for Answer Sheet No. on the top of this page.
2. Write and darken Test Booklet No. on OMR Answer Sheet.
3. This paper consists of **Fifty (50)** multiple choice type of questions.
4. Each item has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the responses as indicated below on the correct response against each item.
   Example : (A) (B) ● (D)
   Where (C) is the correct response.
5. Your responses to the items for this paper are to be indicated on the Answer Sheet only. Responses like (×) (✓) (/) and **light shaded responses will not be considered/evaluated.**
6. Read instructions given inside carefully.
7. One Sheet is attached at the end of the booklet for rough work.
8. You should return the test booklet and answer sheet **both** to the invigilator at the end of the paper and should not carry any paper with you outside the examination hall.
9. Answers marked on the body of the question paper will not be evaluated.

परीक्षार्थींसाठी सूचना

1. या पानावरील वरच्या कोपऱ्यात आपला आसन क्रमांक तसेच आपणास दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
2. प्रश्नपत्रिका क्रमांक OMR उत्तरपत्रिकेवर दिलेल्या रकान्यात लिहून त्याप्रमाणे काळा करावा.
3. या प्रश्नपत्रिकेत **पन्नास** बहुनिवड प्रश्न आहेत.
4. प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा करावा.
   उदा. (A) (B) ● (D)
   जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.
5. या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेमध्येच द्यावीत. उत्तराच्या रकान्यामध्ये (×) (✓) (/) व **अस्पष्टपणे काळे केलेले उत्तर ग्राह्य धरले जाणार नाही.**
6. आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
7. कच्च्या कामासाठी प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी कोरे पान जोडले आहे.
8. या पेपरची परीक्षा संपल्यानंतर प्रश्नपत्रिका व उत्तरपत्रिका **दोन्ही** पर्यवेक्षकांना परत करावी. यातील कोणताही कागद तुमच्या बरोबर परीक्षा केंद्राबाहेर नेण्यास सक्त मनाई आहे.
9. प्रश्नपत्रिकेवर दर्शविलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

ROUGH WORK

ROUGH WORK

48. The experimental design 0_1 0_2 0_3 0_4 × 0_5 0_6 0_7 0_8 is :

(A) Non-equivalent group design

(B) Quasi-experimental design

(C) Time-series design

(D) Equivalent group design

49. .... is *not* a computer statistical package.

(A) Statistica

(B) SPSS

(C) Excel

(D) ACCESS

50. Unethical practice in research is :

(A) Taking informed consent of the subject

(B) Offering inducement to participate in research

(C) Fabrication of data

(D) Protecting privacy of the subject

48. 0_1 0_2 0_3 0_4 × 0_5 0_6 0_7 0_8 हा प्रायोगिक अभिकल्प म्हणजे ....

(A) असमतुल्य गट अभिकल्प

(B) प्राय: प्रायोगिक अभिकल्प

(C) समयकालिक/कालश्रेणीक अभिकल्प

(D) समतुल्य गट अभिकल्प

49. .... 'संगणक संख्याशास्त्रीय पॅकेज' **नाही.**

(A) स्टॅटीस्टीका

(B) एस्.पी.एस्.एस्.

(C) एक्सेल

(D) ॲक्सेस

50. खालीलपैकी ...., ही संशोधनातील अनैतिक प्रथा आहे.

(A) प्रयोज्याला माहिती देऊन त्याची सहमती घेणे

(B) संशोधनामध्ये सहभागी होण्यासाठी मोबदला देणे

(C) कपोलकल्पित माहिती तयार करणे

(D) प्रयोज्याने दिलेल्या माहितीबाबत गुप्तता पाळणे

45. If the objective of the research is "To study the value inputs in the History text-books of Primary stage", which of the following will *not* be used to collect the relevant data ?

(A) Content analysis

(B) Rating scale

(C) Questionnaire

(D) Achievement test

46. In .... research manipulation of variables is necessary.

(A) Action

(B) Experimental

(C) Causal comparative

(D) Ethnographic

47. Suppose a researcher measured the self-confidence of B.Ed. student-teachers, its measurement is considered to be in ....

(A) Ratio scale

(B) Ordinal scale

(C) Interval scale

(D) Nominal scale

45. जर ''प्राथमिक स्तरासाठीच्या इतिहास पाठ्यपुस्तकांमध्ये असलेल्या मूल्यांचा अभ्यास'' असे संशोधनाचे उद्दिष्ट असेल तर खालीलपैकी .... चा उपयोग संबंधित माहिती संकलनासाठी केला जाणार **नाही**.

(A) आशय विश्लेषण

(B) पदनिश्चयन श्रेणी

(C) प्रश्नावली

(D) संपादन कसोटी

46. .... संशोधनात चलांमध्ये बदल घडवून आणणे आवश्यक असते.

(A) कृती संशोधन

(B) प्रायोगिक संशोधन

(C) तुलनात्मक कार्यकारण संशोधन

(D) मानववंशशास्त्रीय संशोधन

47. समजा, एका संशोधकाने बी.एड. विद्यार्थी–शिक्षकांच्या आत्मविश्वासाचे मापन केले. हे मापन .... मध्ये येईल.

(A) गुणोत्तर शलाका/श्रेणी

(B) क्रमांकन शलाका/श्रेणी

(C) अंतरशलाका/श्रेणी

(D) नामांकन शलाका/श्रेणी

42. The concepts of internal and external criticisms are associated with :

(A) Validity of experimental designs of research

(B) Descriptive research

(C) Historical research

(D) Ex-post facto research

43. Which of the following is the highest level of significance in Behavioural Sciences ?

(A) 0.01

(B) 0.002

(C) 0.05

(D) 0.001

44. When one variable is having a genuine dichotomy and the other variable is continuous, then the appropriate correlation co-efficient is :

(A) Biserial

(B) Tetrachoric

(C) Point-biserial

(D) Phi

42. आंतरिक आणि बाह्य मिमांसेची संकल्पना खालीलपैकी .... कशाशी संबंधित आहे ?

(A) संशोधनाच्या प्रायोगिक अभिकल्पाची यथार्थता

(B) वर्णनात्मक संशोधन

(C) ऐतिहासिक संशोधन

(D) घटनोत्तर संशोधन

43. वर्तनशास्त्रांमध्ये खालीलपैकी .... हा सार्थकतेचा उच्चतम स्तर होय.

(A) 0.01

(B) 0.002

(C) 0.05

(D) 0.001

44. जेव्हा एक चल अस्सल डायकॉटॉमी (दोन वर्गात विभाजन करणे) असणारे आणि दुसरे चल अखंडित असते, तेव्हा योग्य सहसंबंध सहगुणक .... हा होय.

(A) द्विश्रेणीक

(B) चतुष्कोष्टक

(C) बिंदू-द्विश्रेणीक

(D) फाय

39. Wherever population is homogeneous, the best method of sampling is :

(A) Incidental

(B) Purposive

(C) Random

(D) Stratified

40. The scientific method of educational research implies :

(A) Inductive reasoning

(B) Deductive reasoning

(C) Both deductive and inductive reasoning

(D) Logical reasoning

41. When the questions are presented to the respondents in a face-to-face situation and the questions are filled by the interviewer rather than the subjects, the tool is known as ....

(A) An inventory

(B) A questionnaire

(C) A schedule

(D) A test

39. जेव्हा जनसंख्या एकजिनसी असते तेव्हा नमुना निवडीची उत्तम पद्धत .... ही होय.

(A) प्रासंगिक

(B) सहेतुक

(C) यादृच्छिक

(D) स्तरीय

40. शैक्षणिक संशोधनाची वैज्ञानिक पद्धती म्हणजे ....

(A) उद्‌गामी कारणमिमांसा

(B) अवगामी कारणमिमांसा

(C) उद्‌गामी आणि अवगामी या दोनही प्रकारची कारणमिमांसा

(D) तार्किक कारणमिमांसा

41. जेव्हा प्रतिसादकाला समोरासमोर प्रश्न विचारले जातात आणि मुलाखतकारच माहिती भरतो. अशा वेळी वापरल्या जाणाऱ्या साधनास .... म्हणतात.

(A) शोधिका

(B) प्रश्नावली

(C) सूची

(D) कसोटी

37. The correct sequence of the thinking process is ....

(A) Sensation—perception—conceptualization

(B) Perception—sensation—conceptualization

(C) Sensation—attention—imagination

(D) Attention—sensation—perception

38. Educational Research attempting to develop generalizations about teaching-learning process and instructional material is .... research.

(A) Action

(B) Fundamental

(C) Policy

(D) Applied

37. विचारप्रक्रिया योग्य क्रम .... आहे.

(A) संवेदना—अवबोध—संबोध

(B) अवबोध—संवेदना—संबोध

(C) संवेदना—अवधान—कल्पना

(D) अवधान—संवेदना—अवबोध

38. अध्ययन-अध्यापन प्रक्रिया आणि अनुदेशन साहित्य याबाबत सामान्यीकरण करण्यासाठीचा शैक्षणिक संशोधनाचा प्रयत्न म्हणजे .... संशोधन होय.

(A) कृती

(B) मूलभूत

(C) धोरणात्मक

(D) उपयोजित

34. 'Suresh always tries to avoid examinations by saying that he is not feeling well.' This behaviour is an example of ....

(A) Negativism

(B) Delusion

(C) Pretending

(D) Displacement

35. The term 'inferiority complex' in personality is coined by ....

(A) Freud

(B) Adler

(C) Dollard

(D) Rogers

36. 'For transfer of learning a student must know the similarity between the ideas.' This statement is based on ....

(A) Thorndike's theory

(B) Judd's theory

(C) Bagley's theory

(D) Kline's theory

34. ''मला बरे वाटत नाही असे म्हणून सुरेश नेहमी परीक्षा टाळण्याचा प्रयत्न करतो.'' हे वर्तन .... प्रकारचे आहे.

(A) नकारात्मक वृत्ती

(B) विकृत श्रद्धा

(C) ढोंग करणे

(D) विस्थापन

35. व्यक्तिमत्त्वातील 'न्यूनगंड' ही संज्ञा .... ने विकसित केलेली आहे.

(A) फ्रॉईड

(B) ॲडलर

(C) डोलार्ड

(D) रॉजर्स

36. 'अध्ययन संक्रमण होण्यासाठी, विद्यार्थ्याला कल्पनांमधील साम्य माहित असणे आवश्यक आहे.' हे विधान .... वर आधारलेले आहे.

(A) थॉर्नडाईकची उपपत्ती

(B) जड्‌डची उपपत्ती

(C) बॅग्लेची उपपत्ती

(D) क्लाईनची उपपत्ती

31. "While teaching history a teacher should not teach any incident or historical fact in isolation." This statement is based on ....

(A) Association theory

(B) Conditioning theory

(C) Operant conditioning theory

(D) Gestalt theory

32. Amit reads बदक (BADAK) as ब (BA)—द (DA)—क (KA), then Amit is a ....

(A) mentally retarded child

(B) hyperactive disabled child

(C) learning disabled child

(D) slow learner

33. .... are used to observe and measure the unconscious side of behaviour.

(A) Interviews

(B) Situational tests

(C) Sociometric techniques

(D) Projective techniques

31. ''इतिहास विषयाचे अध्यापन करतांना शिक्षकाने ऐतिहासिक प्रसंग किंवा घटना तुटकपणे शिकवू नये.'' हे विधान .... वर आधारित आहे.

(A) साहचर्यवादी उपपत्ती

(B) अभिसंधान उपपत्ती

(C) साधक अभिसंधान उपपत्ती

(D) समष्टिवादी उपपत्ती

32. अमित 'बदक' हा शब्द ब—द—क असा वाचतो, तर तो .... मुल आहे.

(A) मनोदुर्बल

(B) अतिचंचल

(C) अध्ययन अकार्यक्षम

(D) गतिमंद

33. अबोध वर्तनाच्या निरीक्षणासाठी व मापनासाठी .... चा उपयोग केला जातो.

(A) मुलाखत

(B) प्रासंगिक कसोट्या

(C) समाजमिती तंत्रे

(D) प्रक्षेपण तंत्रे

29. A 24 year old person solves the intelligence test meant for a 16 year old child. Then the intelligence quotient of that person is ....

(A) 66

(B) 150

(C) 100

(D) 67

30. In Clarke-Hull's theory of learning which of the groups of terms is very important :

(A) Need—drive—incentive motivation—habit strength

(B) Stimulus—response—operation —reward

(C) Person—foreign hull—vector—dimensions

(D) Motivtion—goal—barriers—topology

29. 24 वर्षे वयाची व्यक्ती 16 वर्षांच्या मुलासाठी तयार केलेली बुद्धिमापन कसोटी सोडविते. म्हणून त्या व्यक्तीचा बुद्धिगुणांक .... असला पाहिजे.

(A) 66

(B) 150

(C) 100

(D) 67

30. क्लार्क-हलच्या अध्ययन उपपत्तीमध्ये .... या संज्ञा अत्यंत महत्त्वपूर्ण होत.

(A) गरज—उर्जा—आमिषांचे प्रेरण—सवयीचे दार्ढ्य

(B) उद्दीपक—प्रतिसाद—प्रक्रिया—बक्षीस

(C) व्यक्ती—बहिस्थ आवरण—सदिश राशी—मिती

(D) प्रेरण—ध्येय—अडथळे— टोपॉलॉजी

27. Ramesh speaks in a code language which has been developed by his friends; then Ramesh may be in the .... stage of development.

(A) Adolescence

(B) Early childhood

(C) Later childhood

(D) Adult

28. Proper sequence of stages of concept formation is ....

(A) Naming—generalization—comparison—observation

(B) Generalization—observation—comparison—naming

(C) Observation—generalization—comparison—naming

(D) Observation—comparison—generalization—naming

27. रमेश त्याच्या मित्रांनी तयार केलेल्या सांकेतिक भाषेचा उपयोग बोलताना करतो, तर तो विकासाच्या .... अवस्थेमध्ये असावा.

(A) पौगंडावस्था

(B) पूर्व-बाल्यावस्था

(C) उत्तर-बाल्यावस्था

(D) प्रौढावस्था

28. संबोध निर्मिती प्रक्रियेतील अवस्थांचा योग्य क्रम .... हा आहे.

(A) नामांकन—सामान्यीकरण—तुलना—निरीक्षण

(B) सामान्यीकरण—निरीक्षण—तुलना—नामांकन

(C) निरीक्षण—सामान्यीकरण—तुलना—नामांकन

(D) निरीक्षण—तुलना—सामान्यीकरण—नामांकन

24. .... of education for different people of the society is characteristic of democratic and industrial societies.

(A) Access

(B) Quality

(C) Inclusiveness

(D) Excellenceness

25. The learning centres of Takshasila and Varanasi have been famous for ....

(A) Sikh learning

(B) Jain learning

(C) Hindu learning

(D) Buddhist learning

26. B.F. Skinner stresses on .... while defining educational psychology.

(A) teaching-learning process

(B) stages of development

(C) problem solving in education

(D) human behaviour

24. समाजातील विविध लोकांना शिक्षणाची .... हे एक वैशिष्ट्य लोकशाही व औद्योगिक समाजाचे आहे.

(A) उपलब्धता

(B) गुणवत्ता

(C) सर्वसमावेशिकता

(D) उत्कृष्टता

25. तक्षशिला व वाराणशी ही अध्ययन केंद्रे .... साठी प्रसिद्ध होते.

(A) शिख अध्ययना

(B) जैन अध्ययना

(C) हिंदू अध्ययना

(D) बौद्ध अध्ययना

26. शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याख्या करताना बी.एफ. स्किनर .... वर भर देतो.

(A) अध्यापन-अध्ययन प्रक्रिया

(B) विकासाच्या अवस्था

(C) शिक्षणातील समस्यानिराकरण

(D) मानवी वर्तन

22. Which of the following is *not* a characteristics of secular education ?

(A) It is meant for all irrespective of religion, caste, race

(B) It covers religious education of any kind

(C) It is based on the national goals and objectives

(D) It attempts to inculcate religious tolerance and mutual appreciation of other religious contribution

23. Active Agency of Education is ....

(A) Cinema

(B) Newspapers

(C) Radio

(D) Social clubs

22. खालीलपैकी धर्मनिरपेक्षतेचे कोणते वैशिष्ट्य **नाही** ?

(A) धर्म, जात, वंश निरपेक्ष-सर्वांसाठी

(B) कोणत्याही प्रकारच्या धार्मिक शिक्षणाची समावेश

(C) राष्ट्रीय ध्येये व उद्दिष्टांवर आधारित

(D) इतर धार्मिक बाबींच्या बाबत धार्मिक सहिष्णुता व पारस्परिक स्विकृती

23. शिक्षणाची .... ही कृतीशील कार्यवाहिनी आहे.

(A) सिनेमा

(B) वृत्तपत्र

(C) रेडिओ

(D) सामाजिक मंडळे

20. Social Change refers to "Variation in social progress, social interaction or social organization" according to :

(A) Brown

(B) Smith

(C) Cuber

(D) Jones

21. In the Indian Constitution the provision for promoting equality of educational opportunity is enshrined in ....

(A) article 45

(B) article 35

(C) article 46

(D) article 30

20. .... यांच्या मते सामाजिक बदल म्हणजे, ''सामाजिक प्रगती, सामाजिक आंतरक्रिया किंवा सामाजिक संघटन यातील बदल.''

(A) ब्राऊन

(B) स्मिथ

(C) क्युबर

(D) जोन्स

21. शिक्षणाची समान संधी देण्याची भारतीय राज्यघटनेतील .... अंतर्गत तरतूद केली आहे.

(A) कलम 45

(B) कलम 35

(C) कलम 46

(D) कलम 30

18. What are the different main types of social interaction according to Brown ?

(A) competition, conflict, co-operation, assimilation

(B) co-operation, conflict, competition, adjustment

(C) conflict, co-operation, adjustment, assimilation

(D) co-operation, conflict, competition, acceptance

19. Important responsibility of the family is :

(A) Nurturing children

(B) Training virtues and values

(C) Rearing the children

(D) Sex education of children

18. ब्राऊनच्या मते सामाजिक आंतरक्रियेचे विविध महत्त्वाचे प्रकार कोणते ?

(A) स्पर्धा, संघर्ष, सहकार्य, सात्मीकरण

(B) सहकार्य, संघर्ष, स्पर्धा, समायोजन

(C) संघर्ष, सहकार्य, समायोजन, सात्मीकरण

(D) सहकार्य, संघर्ष, स्पर्धा, स्विकृती

19. कुटुंबाची महत्त्वाची जबाबदारी आहे :

(A) मुलांचे संगोपन

(B) मुलांवर संस्कार

(C) मुलांचे पालनपोषण

(D) मुलांचे लैंगिक शिक्षण

15. Which of the following occupies the highest level in the structure of the social system ?

(A) the own family

(B) the peer group

(C) the state

(D) the neighbours

16. According to sociologist, the effect of .... on the personality of individuals is quite high.

(A) Social attitude and social values

(B) Heredity and environment

(C) Opportunity and responsibility

(D) Attitude and values

17. Which of the following is the biggest obstacle in the way of modernization in India ?

(A) Gap between ideals and actuality

(B) Ascribed versus achievement dilema

(C) Closed system of hierarchical stratification

(D) Lack of Oneness

15. सामाजिक संस्थेच्या रचनेत खालीलपैकी कोणती बाब सर्वोच्च स्थानी आहे ?

(A) स्वत:चे कुटुंब

(B) समवयस्क

(C) राज्य

(D) शेजारी

16. समाजशास्त्रज्ञांच्या मते, व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वावर .... चा प्रभाव हा बराच जास्त असतो.

(A) सामाजिक वृत्ती आणि सामाजिक मूल्ये

(B) आनुवंशिकता आणि परिस्थिती

(C) संधी आणि जबाबदारी

(D) वृत्ती आणि मूल्ये

17. भारतातील आधुनिकीकरणाच्या मार्गातील खालीलपैकी कोणता मोठा अडथळा आहे ?

(A) आदर्श आणि वस्तुस्थिती यातील अंतर

(B) निश्चित केलेले व प्राप्त केलेले यातील दरी

(C) श्रेणीयुक्त स्तरीकरणाची बंदिस्त व्यवस्था

(D) एकीचा अभाव

12. According to the naturalistic school of philosophy teaching is imparted primarily through ....
    - (A) books
    - (B) the teacher
    - (C) experiences
    - (D) religion

13. Which of the following does *not* specify Max Weber's concept of social stratification ?
    - (A) Social Prestige
    - (B) Political Power
    - (C) Income and Wealth
    - (D) Educational Status

14. According to Leo Crepsi which of the following factor is responsible for enforcing social control through the institutions of family ?
    - (A) approval and disapproval by elder generation
    - (B) responsibility of marriage and parenthood
    - (C) religious beliefs of family
    - (D) economic status of family

12. निसर्गवादी तत्त्वज्ञानानुसार अध्यापन प्रामुख्याने खालीलपैकी .... सहाय्याने केले जाते.
    - (A) पुस्तके
    - (B) शिक्षक
    - (C) अनुभव
    - (D) धर्म

13. खालीलपैकी कोणती बाब मॅक्स वेबरची सामाजिक स्तरीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करीत **नाही** ?
    - (A) सामाजिक प्रतिष्ठा
    - (B) राजकीय सत्ता
    - (C) उत्पन्न आणि संपत्ती
    - (D) शैक्षणिक स्थान/दर्जा

14. लिओ क्रेस्पीच्या मते, कुटुंब व्यवस्थेतून, सामाजिक नियंत्रणावर प्रभाव टाकण्यासाठी कोणता घटक जबाबदार ठरतो ?
    - (A) मागील पिढीच्या मान्यता व अमान्यता
    - (B) विवाह व पालकत्त्वाची जबाबदारी
    - (C) कुटुंबाच्या धार्मिक श्रद्धा
    - (D) कुटुंबाचा आर्थिक दर्जा

9. The primary cause of bondage according to Advaita philosophy is :

(A) Attachment

(B) Evil

(C) Ignorance

(D) Fear

10. Establishment of 'minority institutions' is based on the constitutional provision for :

(A) liberty to all

(B) freedom of worship

(C) right to justice

(D) equality of opportunity

11. The Constitution of India provides for ....

(A) the guarantee of employment for all

(B) equality of opportunity in public employment

(C) reservation of jobs for women

(D) one job for each family in either government or private sector

9. अद्वैत तत्त्वज्ञानानुसार बंधाचे (बाँडेज) प्रमुख कारण :

(A) मोहवशता (अॅटॅचमेंट)

(B) पाप

(C) अज्ञान

(D) भीती

10. अल्पसंख्यांक संस्थांची स्थापना घटनेतील या तरतूदीनुसार झाली आहे ....

(A) सर्वांसाठी स्वातंत्र्य

(B) पूजन स्वातंत्र्य

(C) न्यायाचा हक्क

(D) संधीची समानता

11. भारताची घटना .... याची हमी देते.

(A) सर्वांना नोकरीची हमी

(B) सार्वजनिक क्षेत्रातील नोकरीतील संधीची समानता

(C) स्त्रियांसाठी कामाचे आरक्षण

(D) सरकारी किंवा खाजगी क्षेत्रांमध्ये एका कुटुंबाला एक काम

8. Who said the following :

(*a*) The first principle of teaching is that nothing can be taught

(*b*) A child should be educated through basic craft

(*c*) Nothing ready-made should be given to child, he should be made to experiment

(*d*) The practice of 'Brahmacharya' will develop the power of concentration

(1) Aurobindo (2) Gandhiji

(3) Tagore (4) Vivekananda

(A) (*a*)-(2), (*b*)-(4), (*c*)-(1), (*d*)-(3)

(B) (*a*)-(4), (*b*)-(2), (*c*)-(3), (*d*)-(1)

(C) (*a*)-(1), (*b*)-(2), (*c*)-(3), (*d*)-(4)

(D) (*a*)-(3), (*b*)-(1), (*c*)-(2), (*d*)-(4)

8. खालील विधाने कोणी केली आहेत ?

(*a*) अध्यापनाचे प्रथम सूत्र आहे की, 'काहीही शिकवता येत नाही'

(*b*) मूलभूत हस्तकलेद्वारे मुल शिक्षित करावे

(*c*) मुलाला 'तयार केलेले' काहीही देऊ नये, त्याला प्रयोग करू द्यावा

(*d*) ब्रह्मचर्याचा सराव एकाग्रतेची शक्ती विकसित करते

(1) अरविंद (2) गांधीजी

(3) टागोर (4) विवेकानंद

(A) (*a*)-(2), (*b*)-(4), (*c*)-(1), (*d*)-(3)

(B) (*a*)-(4), (*b*)-(2), (*c*)-(3), (*d*)-(1)

(C) (*a*)-(1), (*b*)-(2), (*c*)-(3), (*d*)-(4)

(D) (*a*)-(3), (*b*)-(1), (*c*)-(2), (*d*)-(4)

5. "'Child' is the centre of the education process." This is the philosophy of :

(A) Pragmatism

(B) Existentialism

(C) Marxism

(D) Naturalism

6. Values are inherent in the individual, is the viewpoint of ....

(A) Idealism

(B) Existentialism

(C) Pragmatism

(D) Realism

7. 'Yoga is life, and life is Yoga', is the philosophy of ....

(A) Aurobindo

(B) Tagore

(C) Vivekananda

(D) Gandhiji

5. ''‘मुल' हा शिक्षण प्रक्रियेचा केंद्रबिंदू आहे.'' हे तत्त्वज्ञान .... या वादाचे आहे.

(A) कार्यवाद

(B) अस्तित्ववाद

(C) मार्क्सवाद

(D) निसर्गवाद

6. प्रत्येक व्यक्तीमध्ये मूल्ये जन्मजातच असतात हा दृष्टिकोन .... यांचा आहे.

(A) आदर्शवाद

(B) अस्तित्ववाद

(C) कार्यवाद

(D) वास्तववाद

7. 'योग म्हणजे जीवन व जीवन म्हणजे योग', हे तत्त्वज्ञान यांनी मांडले आहे :

(A) अरविंद

(B) टागोर

(C) विवेकानंद

(D) गांधीजी

3. Who is associated with "Education of the feeling" ?

(A) Rabindranath Tagore

(B) Aurobindo

(C) Plato

(D) Kilpatrick

4. The aim of education according to Existentialism is ....

(A) to develop individuals inner potentialities

(B) to make individuals realise the supreme self

(C) to prepare individuals to face peacefully the annihilation of their existence

(D) to prepare the individuals to be good citizens of the society

3. 'संवेदनशीलतेचे (फिलिंग) शिक्षण' याचे उद्गाते कोण ?

(A) रवींद्रनाथ टागोर

(B) अरविंद

(C) प्लेटो

(D) किलपॅट्रिक

4. अस्तित्ववादानुसार शिक्षणाचे ध्येय .... हे आहे.

(A) व्यक्तीच्या आंतरिक क्षमतांचा विकास करणे

(B) व्यक्तीला उच्चतम 'स्व' ची ओळख होणे

(C) 'मी' चे अस्तित्व नाहीच यासाठी व्यक्तीला शांततेने सामोरे जाण्यासाठी तयार करणे

(D) समाजाचे उत्तम नागरिक होण्यासाठी व्यक्तीला तयार करणे

NOV-70211/II

Education

Paper II

शिक्षणशास्त्र

प्रश्नपत्रिका II

Time Allowed : 75 Minutes] **[Maximum Marks : 100**

Note : This Paper contains **Fifty (50)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पन्नास (50)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. "Education is the dynamic side of philosophy." Who has made this statement ?

(A) John Dewey

(B) Rousseau

(C) Aristotle

(D) John Adams

2. The Pragmatic Philosophy of Education has contributed the following method of education :

(A) Lecture

(B) Self-learning

(C) Project method

(D) Programmed learning

1. ''शिक्षण म्हणजे तत्त्वज्ञानाची गतीशील बाजू.'' हे विधान कोणी केले आहे ?

(A) जॉन ड्युई

(B) रूसो

(C) ॲरिस्टॉटल

(D) जॉन ॲडमस्

2. कार्यवादी तत्त्वज्ञानाचे शिक्षणामध्ये .... या पद्धतींचे योगदान दिले आहे.

(A) व्याख्यान

(B) स्वयंअध्ययन

(C) प्रकल्प-पद्धती

(D) क्रमान्वित अध्ययन

[P.T.O.